Nr. 25. Neue Jüdische Zeitung. פּרעסבורג יאהרגאנג.

נייע יידישע צייטונג

ווי
„נייע יידישע צייטונג"
ערשיינט יעדן
מאנטאג
אונד דאנערסטאג.

פּרענומעראַציאָנס־פּרייז:
גאַנציעריג . . . 7 פל. — קר.
האַלבייעריג . . 3 „ 50 „
פיערטעלייעריג . 1 „ 75 „

ווי
ווערדן אין דער אדמיניסטראציאָן
בעשטעלט זיך
Schiffmannsgasse 6, Budapest.
ווען איך דיא פּרענומעראַציאָנס
געלדער צו זענדען ווילד.

אינזעראַטע
ווערדן בילליגסט בעריכנעט.

בודאפעסט ט טבת Budapest, Montag 7. Jänner 1884. שנת תרמ"ד לפ"ק.

דער זעגען אונזערעס שטאממאָטערס.

אלס יעדס אבגע איז פיהלטע, דאס זיינע לעבענסאהרע באלד אבגעלעבטיגען זיין ווערדיג. אלס ער שאון שיאך איז דעם לאנגער זיך בעשאנד, זעלד. בעם ער נור מיט דעם אין פערשיידען זאכלעכע דאס אבגע ער נאך פיעלעס אין דעם דערעגען. ווא בי זיינען זאהנען זאגען זאכלעכע. ער זיילד דיא ציקונפט דיא אן אלס בבא דאער פאר אינגען דאס. דען אוס איהן פערזאממעלטען קינדערן מיט־שרעכען בדיגער דאר־צוישטעלעכן. נון אין דער טהאם, וואס פיר אין לעבען איזט דאס? זיטצע אונטער בעשטענדיגעס שטעגע אין נאשטינא אונד פיטטערע שוא דיר־דס פענסטער. ווא דיא דאבען איף דעם שנעע דעם שלאפהאפס שפיעלען, ווא דיא וואכסטען איינדער אבלאזען אונד ווידד דיר דאס לאנגזאמלי. זא שפאלטט הארץ אונד שפיעלט איף דער נשמה. עס איזט דאהער דער וואונש בעי־איפ־ך. אין זאלך דיסטערעס לעבען צו פערזעהען אונד דיא עס זעלבסט נאך דענעמאלס צו ריזיגן, אוס דאס פריא אונד אהנע טעגליכע אנגסט צו לעבען.

אום דך אין בעגעגא גלימלבעס אונד רוהיגעס לעבען אין וסלאבאר נא שאפפן, ווא דאס אין פרידענסבאדע נעזוכטען, דאצו האט דער צאר דאס איינציגע אונד ריכטיגע מטטעל — דאס איזט: אדך בייא דך צו הייזע דענשע אוטשעגרע אינגאוטרען, דאס הייסט אינע קאנסטיטוציאָנעלע פערפאסונג־פאדס צו שאפפען. נור נאכדעם דער צאר זיינען אינטערטהאנען אללעמען מענשליכע רעכטע צו־ערקאנטט, מיט אדנען צוזאממען דיא רעגיערונגס־לאסט נעמהיילט אונד זיינער אינגעגען וויללקור עגטאוטס האבען ווידד. ווידד ער זיכער פערזיכען, דאס איך אין וסלאבאר זיין לעבען דען פרידליכען אונד גאפאהרלאזען לוף נעהמען ווידד. וועלכער אדך אין פרידענסבאדע נא עגטצקט, זא שפריכט דיא נעשיכטליכע פערפאהרונג, אונד אין נאנזע אר־דאא נישט פון היטטע נור צוויא מענשען, דיא דע־דער פערפאהרונג נעגענוטבער טוט בליבען: דיעזע זינד דער טורקישע מלט־אן אונד דער רוסיש־שע הייזער: דאס דערגען אבער איך אידער שאאה. טען אלס מוסטער דער ערגסטען פערזוערונג. אין וועלכער אללע, פאס אללזינדערשיר בין צום טשינא בייטער. אין שווערטע לעבען האבען. — צום בעווייז אלל דעם הער נעזאנטטן פערפאסונג־רוסיש אין וועגער בלאטט אינע פעטערסבורגער קאָרעספּאנדענץ, אין וועלכער מיטעטהיילט וואר־דע, דאס דער צאר זאפאס נאך זיינער רוקקעהר אוס דענעמארק דען נאפאָלע מאלסאא נעגענבער דיינען פעסטען וואונש אינגעדריקט. רוסלאנד אר־נע נאפאָלע פיהיטט, אינע קאנשטיטוציאָן צו שענקען, אונד דען מיטטעטר בעאיפפאלען האבע דען אלטען אומגעדרעהטע אויסצואר־בייטען.

„דאסזעלבע אויסערדעם דער צאר אויך פאס־יעראָפאָטעף נעגענבער אונד ערוהטע דענזעל־בען, מאלסאא צו אונטע־שטעצען; אבגעבראָכען־עצף לעס אבער וואפפען אוס מאסקי קאסאקאָפ־צור בעראהונג קאמטען אונד אללע דריא אר־בי־טען זייט דעם 8. אקטאבער אי־פ־ס אין אינער דעם רוסשטען נוטטע עגטשעפעבנערן קאָנשטיטוציאָן, פרייוואסטפלדונגען בעשטעטיגען עבענפאלס בין צו אינינגע נעוטטטען גראדע דיעזע נאכריכט. ווד מאנגען אבער דיא לעזער נישט גענוג וואהרען, דך נישט בי־ה צו פרייט, דיא קאָנשטיטוציאָן, דעל־בן דא פאס צאר נעוויהרדט ווערדען זאלל, פער־דעטט אינגעס יעדען מענשען איף דער ערדע, דאס דעכטע אבער דאס אינגעגע לעבען נישט פער־פיגען קאנן אונד וועגן ער, אום דיעזעס לעבען צו בעוואהרען, דעם רעכטע דער פרייען בעוועגונג עגטאנגען אונד דך הנטער צעהן רוגעגעל אין נא־טשינא שלעטשטען מוס. דיעזער אינע אומשאנד גענוגט אונ אדקאָנדערע דען דרייטטען אלס אין עבענזא רעכטלאזזוס וועזען, ווא אללע איבערגען רוסשטען בדיגער דאר־צוטשטעללען. נון אין דער טהאם, וואס פיר אין לעבען איזט דאס? זיטצע אונטער בעשטענדיגעס שטעגע אין נאשטינא אונד פיטטערע שוא דיר־דס פענסטער. ווא דיא דאבען איף דעם שנעע דעם שלאפהאפס שפיעלען, ווא דיא וואכסטען איינדער אבלאזען אונד ווידד דיר דאס לאנגזאמלי. זא שפאלטט הארץ אונד שפיעלט איף דער נשמה. עס איזט דאהער דער וואונש בעי־איפ־ך. אין זאלך דיסטערעס לעבען צו פערזעהען אונד דיא עס זעלבסט נאך דענעמאלס צו ריזיגן, אוס דאס פריא אונד אהנע טעגליכע אנגסט צו לעבען.

אום דך אין בעגעגא גלימלבעס אונד רוהיגעס לעבען אין וסלאבאר נא שאפפן, ווא דאס אין פרידענסבאדע נעזוכטען, דאצו האט דער צאר דאס איינציגע אונד ריכטיגע מטטעל — דאס איזט: אדך בייא דך צו הייזע דענשע אוטשעגרע אינגאוטרען, דאס הייסט אינע קאָנשטיטוציאָנעלע פערפאסונג־פאדס צו שאפפען. נור נאכדעם דער צאר זיינען אינטערטהאנען אללעמען מענשליכע רעכטע צו־ערקאנטט, מיט אדנען צוזאממען דיא רעגיערונגס־לאסט נעמהיילט אונד זיינער אינגעגען וויללקור עגטאוטס האבען ווידד. ווידד ער זיכער פערזיכען, דאס איך אין וסלאבאר זיין לעבען דען פרידליכען אונד גאפאהרלאזען לוף נעהמען ווידד. וועלכער אדך אין פרידענסבאדע נא עגטצקט, זא שפריכט דיא נעשיכטליכע פערפאהרונג, אונד אין נאנזע אר־דאא נישט נור הייסט נור צוויא מענשען, דיא דע־דער פערפאהרונג נעגענוטבער טוט בליבען: דיעזע זינד דער טורקישע מלט־אן אונד דער רוסישע הייזער: דאס דערגען אבער איך אידער שאאה. טען אלס מוסטער דער ערגסטען פערזוערונג. אין וועלכער אללע, פאס אללזינדערשיר בין צום טשינא בייטער. אין שווערטע לעבען האבען. — צום בעווייז אלל דעם הער נעזאנטטן פערפאסונג־רוסיש אין וועגער בלאטט אינע פעטערסבורגער קאָרעספּאנדענץ, אין וועלכער מיטעטהיילט וואר־דע, דאס דער צאר זאפאס נאך זיינער ריקקעהר אוס דענעמארק דען נאפאָלע מאלסאא נעגענבער דיינען פעסטען וואונש אינגעדריקט. רוסלאנד אר־נע נאפאָלע פיהיטט, אינע קאָנשטיטוציאָן צו שענקען, אונד דען מיטטעטר בעאיפפאלען האבע דען אלטען אומגעדרעהטע אויסצואר־בייטען.

„דאסזעלבע אויסערדעם דער צאר אויך פאס־יעראָפאָטעף נעגענבער אונד ערוהטע דענזעל־בען, מאלסאא צו אונטע־שטעצען; אבגעבראָכען־עצף לעס אבער וואפפען אוס מאסקי קאסאקאָפ־צור בעראהונג קאמטען אונד אללע דריא אר־בי־טען זייט דעם 8. אקטאבער אי־פ־ס אין אינער דעם רוסשטען נוטטע עגטשעפעבנערן קאָנשטיטוציאָן, פרייוואסטפלדונגען בעשטעטיגען עבענפאלס בין צו אינינגע נעוטטטען גראדע דיעזע נאכריכט. ווד מאנגען אבער דיא לעזער נישט גענוג וואהרען, דך נישט בי־ה צו פרייט, דיא קאָנשטיטוציאָן, דעל־בן דא פאס צאר נעוויהרדט ווערדען זאלל, פער־

אבער וואא בידער ווידד אונס דיעזער עגגעל בע־גלייטען אונד אויפרעכט ערהאלטען.

איינע קונדמאכונג דער נידהילסטען.

אין איינעם רוסישען נידהילסטענבלאטטע ווערדען אוס נעהיטטען נעדרוקט ווידד, אין דעם „אבשטעע דעלא" („עמיינשאפטליכע אבטע") פיג. דעם זיך אפאלגנדע נייטעסט קונדגעבונג, וועלכע דיא רוסישען צוישטענדע זעהר גוט שילדערט:

„לאנגע ווייל אלקאלאנדער דער דרייטטע אלס נאמט אין דעגעמארק אוס פרידענסבאדגער שלאס. אנגענעהם אונד רוהיג לעבטע ער אונטער דעם שוטצע דער דענישען קאנשטיטוציאָן אונד נישט בעונרוהיגט צו זאגן אז אידן צו זיינעם פאטערלאנד מדרא צוריק. וונשענסווערטע וועדע עס, דאס ער דיעזע רוהיגע נישט אללזיין אינגעדלך בעגעגנען, אאי־דערן אויף דען וואהרען גרונד קאמטע, וואהנס ער זיך אין דענעמארק רוהיגער אונד זיכע ער פיהל־טע, אלס בייא זיך צו הייזע. וואהנס ער אין דענע־מארק נישט בעפירכטעטע, בים עסטען פערגיסטע, אוס שלאפט ערשאלאגען צו ווערדען, וואהנס ער אי־בעראלל פייא אהנע ערדע שוטצוואכע אומהערגינג, דאס הייסט עס, וואהנס ווא נישט נור אין צאר פאן נאפאטעס נגאדען, אנדערן אויך ווא יע־דער אדרעגעלטיג מענש. דער דין נעווטסטן דורך קון נעגענן דיא בעגעהיטט בעגרבעטעטע פערבע־בען בעפעדקט האט, לעבען אאלל? עס איזט וואהר־ער וואר אין דענעמארק אין אבטע. וואהנס פיהרט אבער אויך דער דענישע קאנז דאסזעלבע רוהיגע לעבען, אהנע אינגעגע ווערבע רעבעללאָגען צו בעגרבטען, אבגעאיל ער זיך אוס בעשטענדיגען קאמפפע מיט זיינעם פארלאמענטע בעפיגדטע? וואהנס דאס?

„דיא אנטוואָרט דארוף איזט זעהר אינפאך אונד עס בעגאדט קוינטע־נאפאָלע זיינהיטט צור עגגע־שיהונג אין אללען קאנשטיטוציאָנעללען לעגדערן הערגעטט דאס נעגענטען, ווערד בדיגע ווערד לעגי־דער האט דיגע ווערבע, דעזעלבען האט אויך דער מאגאר אונד נאך אן אנדערלייכען נאגאערען דיגך נעגעגען שפרעגע בעשטטטטן נרעגעגן; אין רוסלאנד דאנעגען וואהגע אנשאטט דעם גע־ווטגען. אין דער אנדערן דעם אנשבערגקאנט מאגאבען דיא וולקהדר, דעכטע האבען דיא רוס־שען בדיגע קונע אונד דער צאר אזאן, אנדעס ער אוס נעגוטטטע אנגעגעגעגטטע דעכטע שעדטע, אין בבעגנע רבבלאזזע וועזען, וואא ווד אללע ווידד האבען. נישט לאנגע אויס עס הער, דא דיא רוסישע אללגיהמערשע גלוך דאס אנגעגעגע דאס לאנד נאך אנגעגעגע אינגעגעגע אונד אהנע אללע אנגטט אין דיא צוקונפט בליקטען. ווגטטע אבער האט דך דאס אללעס נעגגעדך נעגעגעדט. דער נאפאָלע בע־בעדקט האט דורך דיא עגטטוקקלונג דעם וואגאלען נעגאאקגעגט דיגע אנגעדטעבבאדקטיט אינגעגבטטט דער נאגאינע דער אללגיהערשאפט האט דך פער־הנגקלט אונד דאס רוסישען נאפאָלע. דעם מעגשען בעגאאגן אונבעגיידנגטערטט אונד שווער אז זיך; ווד בדיטבען צום בעגיגע דעסטען נישט נאך אינגאאל דאס בדיגד דער נאפאָלע אללעקאאנ־דערס דעם דרייטטען אין נאפאטטע אונד פעטער־האף צו עגטאללען. עס פראגט דך, וואס נטטגען דיא אונבעטעגגקגט מאכט. דיגע פיגיל־ע־גיגן אונד אינטגאהבטטטטלונג אין רוסלאנד, וועגן ער אבער דאס אללערעטטטע אונד מהיגטטטע

דער זעגען אונזערעס שטאממאָטערס.

אלס יעדס אבגע איז פיהלטע, דאס זיינע לעבענסאהרע באלד אבגעלעבטיגען זיין ווערדיג. אלס ער שאון שיאך איז דעם לאנגער זיך בעשאנד, זעלד. בעם ער נור מיט דעם אין פערשיידען זאכלעכע דאס אבגע ער נאך פיעלעס אין דעם דערעגען. ווא בי זיינען זאהנען זאגען זאכלעכע. ער זיילד דיא ציקונפט דיא אן אלס בבא דאער פאר אינגען דאס. דען אוס איהן פערזאממעלטען קינדערן מיט־שרעכען בדיגער דאר־צוטשטעללען. נון אין דער טהאם, וואס פיר אין לעבען איזט דאס? זיטצע אונטער בעשטענדיגעס שטעגע אין נאשטינא אונד פיטטערע שוא דיר־דס פענסטער. ווא דיא דאבען איף דעם שנעע דעם שלאפהאפס שפיעלען, ווא דיא וואכסטען איינדער אבלאזען אונד ווידד דיר דאס לאנגזאמלי. זא שפאלטט הארץ אונד שפיעלט איף דער נשמה. עס איזט דאהער דער וואונש בעי־איפ־ך. אין זאלך דיסטערעס לעבען צו פערזעהען אונד דיא עס זעלבסט נאך דענעמאלס צו ריזיגן, אוס דאס פריא אונד אהנע טעגליכע אנגסט צו לעבען.

אום דך אין בעגעגא גלימלבעס אונד רוהיגעס לעבען אין וסלאבאר נא שאפפן, ווא דאס אין פרידענסבאדע נעזוכטען, דאצו האט דער צאר דאס איינציגע אונד ריכטיגע מטטעל — דאס איזט: אדך בייא דך צו הייזע דענשע אוטשעגרע אינגאוטרען, דאס הייסט אינע קאָנשטיטוציאָנעלע פערפאסונג־פאדס צו שאפפען. נור נאכדעם דער צאר זיינען אינטערטהאנען אללעמען מענשליכע רעכטע צו־ערקאנטט, מיט אדנען צוזאממען דיא רעגיערונגס־לאסט נעמהיילט אונד זיינער אינגעגען וויללקור עגטאוטס האבען ווידד. ווידד ער זיכער פערזיכען, דאס איך אין וסלאבאר זיין לעבען דען פרידליכען אונד גאפאהרלאזען לוף נעהמען ווידד. וועלכער אדך אין פרידענסבאדע נא עגטצקט, זא שפריכט דיא נעשיכטליכע פערפאהרונג, אונד אין נאנזע אר־דאא נישט נור הייסט נור צוויא מענשען, דיא דע־דער פערפאהרונג נעגענוטבער טוט בליבען: דיעזע זינד דער טורקישע מלט־אן אונד דער רוסישע הייזער: דאס דערגען אבער איך אידער שאאה. טען אלס מוסטער דער ערגסטען פערזוערונג. אין וועלכער אללע, פאס אללזינדערשיר בין צום טשינא בייטער. אין שווערטע לעבען האבען. — צום בעווייז אלל דעם הער נעזאנטטן פערפאסונג־רוסיש אין וועגער בלאטט אינע פעטערסבורגער קאָרעספּאנדענץ, אין וועלכער מיטעטהיילט וואר־דע, דאס דער צאר זאפאס נאך זיינער ריקקעהר אוס דענעמארק דען נאפאָלע מאלסאא נעגענבער דיינען פעסטען וואונש אינגעדריקט. רוסלאנד אר־נע נאפאָלע פיהיטט, אינע קאָנשטיטוציאָן צו שענקען, אונד דען מיטטעטר בעאיפפאלען האבע דען אלטען אומגעדרעהטע אויסצואר־בייטען.

„דאסזעלבע אויסערדעם דער צאר אויך פאס־יעראָפאָטעף נעגענבער אונד ערוהטע דענזעל־בען, מאלסאא צו אונטע־שטעצען; אבגעבראָכען־עצף לעס אבער וואפפען אוס מאסקי קאסאקאָפ־צור בעראהונג קאמטען אונד אללע דריא אר־בי־טען זייט דעם 8. אקטאבער אי־פ־ס אין אינער דעם רוסשטען נוטטע עגטשעפעבנערן קאָנשטיטוציאָן, פרייוואסטפלדונגען בעשטעטיגען עבענפאלס בין צו אינינגע נעוטטטען גראדע דיעזע נאכריכט. ווד מאנגען אבער דיא לעזער נישט גענוג וואהרען, דך נישט בי־ה צו פרייט, דיא קאָנשטיטוציאָן, דעל־בן דא פאס צאר נעוויהרדט ווערדען זאלל, פער־

דעגטע אינגעס יעדען מענשען איף דער ערדע, דאס דעכטע אבער דאס אינגעגע לעבען נישט פער־פיגען קאנן אונד וועגן ער, אום דיעזעס לעבען צו בעוואהרען, דעם רעכטע דער פרייען בעוועגונג עגטאנגען אונד דך הנטער צעהן רוגעגעל אין נא־טשינא שלעטשטען מוס. דיעזער אינע אומשאנד גענוגט אונ אדקאָנדערע דען דרייטטען אלס אין עבענזא רעכטלאזזוס וועזען, ווא אללע איבערגען רוסשטען בדיגער דאר־צוטשטעללען. נון אין דער טהאם, וואס פיר אין לעבען איזט דאס? זיטצע אונטער בעשטענדיגעס שטעגע אין נאשטינא אונד פיטטערע שוא דיר־דס פענסטער. ווא דיא דאבען איף דעם שנעע דעם שלאפהאפס שפיעלען, ווא דיא וואכסטען איינדער אבלאזען אונד ווידד דיר דאס לאנגזאמלי. זא שפאלטט הארץ אונד שפיעלט איף דער נשמה. עס איזט דאהער דער וואונש בעי־איפ־ך. אין זאלך דיסטערעס לעבען צו פערזעהען אונד דיא עס זעלבסט נאך דענעמאלס צו ריזיגן, אוס דאס פריא אונד אהנע טעגליכע אנגסט צו לעבען.

אום דך אין בעגעגא גלימלבעס אונד רוהיגעס לעבען אין וסלאבאר נא שאפפן, ווא דאס אין פרידענסבאדע נעזוכטען, דאצו האט דער צאר דאס איינציגע אונד ריכטיגע מטטעל — דאס איזט: אדך בייא דך צו הייזע דענשע אוטשעגרע אינגאוטרען, דאס הייסט אינע קאָנשטיטוציאָנעלע פערפאסונג־פאדס צו שאפפען. נור נאכדעם דער צאר זיינען אינטערטהאנען אללעמען מענשליכע רעכטע צו־ערקאנטט, מיט אדנען צוזאממען דיא רעגיערונגס־לאסט נעמהיילט אונד זיינער אינגעגען וויללקור עגטאוטס האבען ווידד. ווידד ער זיכער פערזיכען, דאס איך אין וסלאבאר זיין לעבען דען פרידליכען אונד גאפאהרלאזען לוף נעהמען ווידד. וועלכער אדך אין פרידענסבאדע נא עגטצקט, זא שפריכט דיא נעשיכטליכע פערפאהרונג, אונד אין נאנזע אר־דאא נישט נור הייסט נור צוויא מענשען, דיא דע־דער פערפאהרונג נעגענוטבער טוט בליבען: דיעזע זינד דער טורקישע מלט־אן אונד דער רוסישע הייזער: דאס דערגען אבער איך אידער שאאה. טען אלס מוסטער דער ערגסטען פערזוערונג. אין וועלכער אללע, פאס אללזינדערשיר בין צום טשינא בייטער. אין שווערטע לעבען האבען. — צום בעווייז אלל דעם הער נעזאנטטן פערפאסונג־רוסיש אין וועגער בלאטט אינע פעטערסבורגער קאָרעספּאנדענץ, אין וועלכער מיטעטהיילט וואר־דע, דאס דער צאר זאפאס נאך זיינער ריקקעהר אוס דענעמארק דען נאפאָלע מאלסאא נעגענבער דיינען פעסטען וואונש אינגעדריקט. רוסלאנד אר־נע נאפאָלע פיהיטט, אינע קאָנשטיטוציאָן צו שענקען, אונד דען מיטטעטר בעאיפפאלען האבע דען אלטען אומגעדרעהטע אויסצואר־בייטען.

„דאסזעלבע אויסערדעם דער צאר אויך פאס־יעראָפאָטעף נעגענבער אונד ערוהטע דענזעל־בען, מאלסאא צו אונטע־שטעצען; אבגעבראָכען־עצף לעס אבער וואפפען אוס מאסקי קאסאקאָפ־צור בעראהונג קאמטען אונד אללע דריא אר־בי־טען זייט דעם 8. אקטאבער אי־פ־ס אין אינער דעם רוסשטען נוטטע עגטשעפעבנערן קאָנשטיטוציאָן, פרייוואסטפלדונגען בעשטעטיגען עבענפאלס בין צו אינינגע נעוטטטען גראדע דיעזע נאכריכט. ווד מאנגען אבער דיא לעזער נישט גענוג וואהרען, דך נישט בי־ה צו פרייט, דיא קאָנשטיטוציאָן, דעל־בן דא פאס צאר נעוויהרדט ווערדען זאלל, פער־

פיר מאנגלייזענדע

יעדער ארט, בנאמרים ביא אפעטשלאזיקייט, פערדויאונג בעשווערדען ווערד דער עכטען זא אנגע-נעדמע אלס שטערקענדע

ק. פאט. מאגנסדראפט-ליקאר

עמפפאהלען 1 בישעלדע ואמסט אנווייזונג 60 קר. איזט צו האבען ביא דערען יאוף פאן טראפ-אפטהעקער, אינ אין אללען גראסערען שפייצע-רייא-האנדלונגען, ווא אויך בים ערציעער ל. ע. פאלד קאנן. ליקאר-פאבריקאנט, בודא-פעסט, וואטצנער-בולעווארד נו. 66.

פערפאכטונג איינער יידישען באדע.

רעסטייראציא.

דאס יידישע נאסטהאוז אים באדע פאבראגין, אונגער קאמשאם, איזט אויף 3 עווענטועל 6 יאהרע פאן 15-טען מאי 1884 אב — מיט אדער אינע שאנקרענאלע צו פערפאכטען

אפפערווערדע האנגען נאהערעם ערפאהרען בים באדעאנשפעקטאר אין באדע-ראגין אונגער קאמשאם.

פרעאמבולירטער ווערטער:

יקותיא הלוי לעדערער.

מצבות.

ארנאלד קאהנס

גראבשטיינלאגער בודאפעסט,

Waltzner-Boulevard Nr. 5.

(אז שבת איז ווש געשפערט.)

עמפפעהלט זיך אללען יאנען וועלכע דא שרווירטע פפלעגע דעם גראבשטיין-וועשענס צו ערפללען האבען.

ווער שאנע גראבשטיינע אים מאראב אונד גראנוט זוך אין גראסער איסוואהל אפרא-מוזע. קאדיקעט ג-אדרעסונגען, ווער שאנע שריפטען מיט עכטער פערגאלדונג ווערדען בעקעמען איסגעפיהרט.

וויכטיג פיר לוידענדע.

ברוכבאר מיט ברוכשטיצער.

אונשעטצבאר גוטסטע ערפינדונג.

דיעזע ברוכבאר איז נאך איינע אונגעהיר גו-וואהנסטען גו-ווענדונג, תערין פראפעסאר ד"ר קעזנאר-סקי קאנשטיינדיג, דאס דיך דאזגעבען נאמען דעם קאנסטיג אונשעטצבאר אונד קאנן דיא פעלאנגט נאמען נאך לאנג, דיעזע גו אונד נאמען מיט גלעזאנדיקייט גו-נאמען ווערדען. דיעזע ברוכבאר איזט מיט איינע גו-ווישטיגע שטרוקטור, וועלכע אונד דיך נאסטיג דיך וועשעלך אנד-איזט דיך בוך איינע אנגענעהמע פלעקסיג ווערדיגע אונד, וועאיזך דיך לאסיגע, ווא איך דיך בוך גיך אין גו-נאמען אונד לאנגע אנד אנדערע אנגענעהמע אונד אלס אונשעטצבאר גוטסטע ערפינדונג גו-נאמען ווערדען קאנן.

דיא ברוכשטיצער שטעהט גוטס אללען דיעזע בוך אין שטיינ, ווערדען דורך איך פאס ברוכבאנד אנד אלס דיעזע שטיינ ערגיגט.

פרייז:

ווערדיגע. אדער דאפפעל-ברוכבאר.	
אינוויטיג . . . . 5 פר.	צווייטיג . . . . 10 פר.

צו האבען גו ביא דער

ערסטען בודאפעסטער באנדאגע-פאבריק.

גו-ערדראנג: קאיסערגאסע 9.

נאבסט לאנגע אין טוטסנאבריגן גו-נעמען, אויס נעמען, איך אויס ווישלעגיג. דיא ווישלעגיג אונד נוטסי-פוטשנאבריגן האבען דיך צוגלייך, דאס דיא דא גו-ווישלעגיג פרעמדיג, מוטטערשטיגיג, לייפפפלעגיג, בעמפפעלנאנגן, פרעמדקאנאלען, פרעמדקאנאלען, פרעמדוואוגיג, נעמפ-שטרוטפפלע אונד נעמפ-אדיקלה, בעשפרלונגען אונד דער פרעמדיגע ווערדען אויך דאס פרעקלכפפע עפפפעהלען.

קיין לונגענלייד ען מעהר!!

דיא א' שטרוים שון אמעריקאנ. הילפסייש-עפפעראטע ברוכפאפפטרלען נעגען הוסטען, הייז-ערקייט, אסטהמא, קראמפף אונד קיכהוסטען אונד ווייטע לונגענ-ליידען ווערדען בעפפעגנ עפפעהלען, דיא דוזעל-בען ביא אין פלעגען פורגעדרוקטע ליידע-דען ווארטע נעווארדען האבען, אונד לונגען פורגעדרוקטע פאן אפפעטטע צור איינזעטצונג פאן. — פייז פער קאראען 20 קר., 6 קאראען 1 פל. מעגלעך אפפעפערענדונג.

פעגעלע א' שפעציעל אפטעק הילדרעשער עפפעראטע ברוכפפרדס פיר שווערקראנקע אבגעריגען אונד קלייגע קינדער פאן וואהרנעמונגען זיך ביא קיכ-אונד קראמפפהוסטען. פייז פער פלאשע 50 קר. 6 פלאשען 2 פל. 50 קר. — צו האבען אין דער Apotheke בודאפעסט Josef v. Tárók נו. 12, א' שפרינג אפפאנאפסק נו. 16, אונד אין אללען אפאטהע-קען דעם לאנדעס. ווערערפעלקיג פיר ראפפפ

אנטהערישע אלע.

עפפעגנע, אפטהקס אונד אלעלרים

פאן אללען גיפפטען געפרעגקע,

ווא:

לוגערע רוס שלוייאיין טרעפער

איך לאלעפע וועגע אדגע אפפאראט,

עפפעפעלט דיא פאבריק דעם

ארנאלד וואטטעריך

בודאפעסט.

טאבאקגאסע, ווש א-ווש דעם אזיר עטפעער פרעגע וועגעפפעגע, קאנדע אונד אללע צור וויר-ערפפעפפעגע נאפרעגע אפטהעקע, יאפרע וועגע-בע. שלעלעראבע וועגעגע, בוכהנדלונגע, גלי-ערען, וויינפפעגע, קלעגעגפפאלע, עטע. צור וויינפאבריקאציאן.

נייא וויינפערפערונגסקאמפאניציאן

מאנסיאנאנבאנד אונד פרייזקאנגע נראטיס.

געשעפטסגרינדונג אים יאהרע 1847

Herausgeber und verantwortl. Redacteur: Carl Lederer

Druck von Markus Neuer Budapest, Franz-Josefs-Platz 5.

זינד יענע, דיא גענען דיא ענגלישע רעגיערונג זינד) אונד צעדנאמאל זא פיעלע אראשטמען (אנדערער דער רעגיערונג) דאס אמעמלט; דא קאמען עס צו שלעגעריין, וואבייא דיא נאצאנאלען זעהר אביעל צוגעריכטעט ווארדען זינד. אבער אויך פאן דען אראשטמען זינד פיעלע פערוואונדעט ווארדען דורך דאס אינשריישענדע מילשער אונד דיא פאן לייציא. אראלאנד איזט אין באלדע נעשיידר אן דעם ליבע ענגלאנדס, וועלכעס מיט דער צייט דאך דא- פאן וועגענשטטטען ווארדען ווירד.

• (דר. קאמפערט — ראמה.)

דער אין וויען לעבענדע יידישע שריפטשטעללער, דער דא שאפט ערצעהלונגען אויס דעם נעטטא (אויס דער יודענגאסע) נעשריעבען האט, איזט פאס קאנ גינג צום רעגיערונגסראטה ערנאנט ווארדען.

• (וויקטאר עמאנועל גراס.)

דער פערשטארבענע קאנט גراس אין פאלאיין, וויקטאר עמאנועל איזט נטט עדיליכיט בעגראבען בעגראבען געווע- זען, ווייל מאן ערסט אייגען ווירדען פלאטען פיר זיינע נעכיינע בעריעדען מטסט. נון איזט אין דאס אין אאנטס נעבוירען. דאס פאנטאזיען, אין וועלכעס מעהרערע בערהמטע ראמער אידרע נעבעבר דא- בען, דאדורך דונר נון אויך דיא שטעבבלבען רעס. מט דעם קאנגס אט 5. ד מ איבערטראגען וואר- דען ווייל נון וויקטאר עמאנועל אלס דער אייגענע אימאלינגס בים פאלטע ועהר בעלעבט וואר. זא דונר אוס דעם נאנצען לאנדע צו דער פיעדיכקייט דעפטאציאנען אנגעמעלדעט ווארדען; עס זינד אויך אנגעקאמטען אט 5. נגגען 6000, אט 6. ווער- דען אינגעקאמטען 10000, אט 7. 10000, אט 8. 15000, אט 9. 8000. דאס גיבט דיא אומטמע פאן בילייטט 50000 פערזאנען, דיא אנגעמעלדעט זינד. עס מאנ- מען אבער אויך פיעלע, דיא נטט אנגעמעלדעט ווארדען, דאנן אויך פיעלע אוטסלענדער, זא ווירד דיעזע וואכט דאס אייגע נאנצע פאלקעוואנדע- רונג זעהען, דיא פאלקער זינד אומטמע דאנקבאר דען מענגערן, דיא זיר דא נטטס נעווירקט האבען.

• (נעגען דיא אנטיסעמיטען.)

ביא דער לעטצטען קאנגרעגאציאן אין קעטשקע מעט האט דער בערגיעשאפן גאנ גראס שטאפ מאנ- פארי אין וויינער רעדע אויך פאן דער שעלבען ווירקונג דער אנטיסעמיטישען בעוויגונג נעשפראכ- בען, אונד דא שאפטרעפעזענטאנטען דריינגעדר ערזוכט, מט נטטס בייטפיעלע פאראנזטעהען, אונד דאס פאלק איפצוקלערען, דאס דער אנטי-סי- מיטיזמוס ווערד געפעהרליך איזט דאס ער מעה- רערען אדטען נראסעס אינהייל אנגעריכטעט האט, אונד קאנן דער גאנצען בעפאלקערונג נור שאדען בריינגען. — דייזע רעדע שריפט אין אנטס- ווארט צו בעטראכטטען אויף דיא לייגען, וועלכע דיא אנטיסעמיטישען פיהרער אלס קארטעשטטעל בייא דער לעטצטען דעפוטירטענטאהל אנגעזיגט. דעם האבען, וזא זא זיך אויך דעם נאמענס דעם אבערגעשאפען בעריינטגען, אום אידרע קאנדידא- טען דורכצובארינגען, זזאס אידנגען ווידער געלונגען איזט. —

• (באראן ווארמס אונד שטאקר.)

ק ר.) אונזער צוזוביבנגענגאבסע באראן העررי דע ווארמס, דער דעפוטירטע פאן גרייזוטיטש, איזט מטגלידער דעם ראנדאגטר שטעפאנ.קרוזס, אין וועלכעס שאפקער זיינע פארלעזונג געהאלטען האט, נאכדעם ער דייזע נטט אים מעינעטיג-דיין האלטטען דורפטע. ווארמס האט דארנון דיינען אוס- דרטט אוס דעם קלוב ערקלערט. דארוף האט דער קלוב אייגע וזטצונג געהאלטען, אונד זיינע מיטבגל- לייגונג אובער דאס אינטערעסמטע מרייבען שטאנ. קעים איינגעשפראבען, דע זיך פאן אייגען מט- גליידע האט איינשטיגגעגען לאסטען. דעם יעפצטע דער מאדעע אוסגעשפראבען ווירד. אויף דיא בט- מ דעם פרוזדעטטען איזט באראן וארמס וויטטער אם קלוב גבלעבען. דיא בעגלייטונג בעטטער פיעראאפפענטליכען יעצטע דיא בריעפע. דיא אבער דייזען אפלל געוויסבעלט ווארדען זינד.

• (איין נראמארטיגער דיעב- ש ט אה ל.) איינע נאכבטען האט זיך דאנאבה- פיה הייער פערבריטטט. דיא אנגעדייטטט אויפטע- הען מאכט. עס הייסט, דאס זאמטמאג אבענדס. אלס אים הייטטאפטטטעדיעדע אין דאנאן וזאנכן וזולבע צוד אייזנבאהן פאהרען. בעלאדען ווערדען זאללטטען, אונד דיא פאכטטטיקע פאס ערטטען שטאפ אין דען הינאבטבראכטטען ווארדען אין אייזנרינד קאפטטר מט דעם אנדאכטט פאן 240,000 גולדען אבהאנדען גערקאמטטען דיא. עס זאללטטט דייזע מט- מע נאך וזיין נעזאגדט ווערדען פיר פאקטאטיזיזנ- נגן. דערזען בעטראכט הייער אייגענבען ווארדען אויזט. עס וזואנדרט זאכליך דיא פאלרייא. בעדאדדע דאאפטע פערשטענדנזס, וזולבע אללע באהנהאפע אונד מיטטטשאנקען בעזוטצגט לייס. אום פער- דעכטיג אבריזיגדע אנגוהאלטען. דדיא פעראנ- נען פאן דען פאקטבדרעגטטעטען ווארדען אייג- נעצאגען, דיא אבער אדדרע אונשולד בעטטהיערן. דיא איינגעפאנגענען פאקטדיינגער האלפאק, פיטשה, באבאי וזואנדדען פערהאדט, דאך איזט נטט ערוזיג- זען, דאס דיא דייבבע זינד, נאר אטטאנאלע, דער דאדט איזט. אונד אויסבעתה. מום עס זיין, דענן אין פרעמדער קאנן זיך נטט אהנע אויזוהען דעם אר- מט נעדעדן, וזא דיא קטסטע מט דעם נעלדע שאפנד. אגדדערבאר איזט עס יעדעגאללס, דאס מאן אי- נען בעטראג פאן פאקט אין פיערטעל טיללאן (248,000 פל) אהנע אבשטוטט פריא לייגען דעקט. דיא פאלייציא האט נאך אללען וזיסען טעלעגרא- פדט, דאך איזט בז הייטט נאכט 12 אוהר קיינע שפור פאן דען נעגדדע אדדער דדעם דדיעבע אויפגע- פונדען ווארדען. דאס נעלד בעשטעהט אויס 35 שטיק מוזיגדער, 1000 שטיק הונדערטטער, 500 פיפציגער, 7800 שטיק צעהנער, אונד 10,000 איינ- זעק. דיא פיעלדגדע אייזענקיסטטן וואר 36 קילא שווער. דא אויך פאן אללען אויסווערטיגען פאקטען אויך אנפראגען דער הייספאקט אנטוואדטען איינ- לייעגען. דאס דיא קטסטע נטט פיעלדייס אוס אדרטטהס פערשיקט ווארדען איזט. זא לעטטס זיך נור אין דייבשאהל אנגעהען.

• (אנזערבונג פאן שטרי- מ ד ר נ ע ג ע ן דיא צ ו ו י ל - ע ה ע) נעגגען 50 נעזוכע אים איינבערזיכונגס. שריבען זינד בים פרעזידאנט דעם אבערגהיזעס איינגעלאפען, דער הייטטע מהיזל זינד אבסטרייטטש אויגגעלאפען, מיטא אבער איזט אין טאפפערער רייטטער, דער קיינע פארטט קעגגט. אונד דער פאן וזיען, וזא ער צור גיי-יאהרס-נראבטטאציאן וואר, טט דעם בע- וזאטטטין צורקקאמטט. דאס ער דאס אללע פער- טרוען דעם קאנגס בעוזטצט. דער זיינע האנדלונ- לייגגען נשנעדייטטן האט. אויף דיא שטאללונג דער רעגיערונג ווירד דיא פערהאנדלונג דעם צוזילעהען- נעזוטצטעס קיינען איינפלוס אובען; זעקבבטט וזענן פאס אבערהייזע אבגעלעהנט ווירד. אים יאהרע 1833 האט עס דאס אבערהוזן עבענזא נעמאכט. 8 מאל וואדדד דאס רעליגיאנסגעזעטץ פיר דיא פרא- טעסטאנטען פאס אבערהרזע צורקגעוזיעזען.

(האתעס אלטער.) ה. קראהס. אין דעדעער יידישער בריגער עررייכט מאריגן זיינגן הונג- דערטטטען נעבורטטטאג. — ער האט נור 2 פערהיר-אפטעט מאטטער. 16 ענקעל אונד 4 אדרענקעל.

דער שקלאפס פרוזאנטס פיررטט דיא קליינע שאאר. איהם פאלגטט יאהאנגס אונד דעסטען בודדער פרוזוס; דאנן דיא אדטטעטער. אלדד אויף הערדען אונד פיסטן קייט- נער, באלד נעבוקס שאפטטען, יוטטטען אונד שליטען דיא ביא אללדגער דונקקלהיים. יאהנפעלס ירדען לעגס פרטטדער. דאהין.

„אך יזדע אייגען שטטיין,“ פליסטטטע יאהאנגס.

„דאס איזט דאס מאנטאלדטס אן נאפאלי.“ אנטט פרוזאנטס. „נור נאך וזוגגנע אללען זינד דדיר פאן דער שאאר ענטגעגגען.“

דער הערס דדס יאהאנגס שטגס באלד אכדדר אן דדיא וזארצעלן אייגגס אלבטטגס. דדר אבער דדר אל- טען, פרטטאלדגען וזאסטטערטטגנג נעזוגאכטען וזאר.

„דדיין אויס דדר אוטטגאנג,“ אנטט פרוזאנטס.

„דעבן נור דדען גנס טטפאר אונד דדיר דאנן אין דדער שאאר.“

יאהאנגס טדהאם זא; דאנן שוזאנג ער זיך אין דדיא האנד. דדיגדדיג הלף ער דדיגגס בודדער פרוזוס אונד דאנן דדס פרוזאנטס דדיגדדיג. אדטס פאלגטטן דדיא ארטטגדער.

„הדדרד אונס צור פפאדדטע,“ אנטט יאהאנגס צו דדס שקלאפטן.

עס וזדדרדטטע נדכט לאנגדד. זא דראכטטן בדדיטטלדגע אן דדער אדגגדדדטטע דדר פדדדדר: דאס פפאדדטגדן פדדדל, פאן אדגגדן אדגגדטגלאנגדן, דדדדס, אונד מדס גדגללדד- דגס דדדכגדן אנגטגדן דדדא הדגגדגן צו פדדדגדגדן אן דדדא שאאדדס.

אין פדדדדד שדדדגאדדגד דדך פאדדדדגדד אן דדדא שאאדדס- פדגן. אדדן דדדדס אן נדכטטגדן פדדדדדד אדדן, דדגן בדדדדדד- דדגגדדן אדגגדגגדגלאנגדן שאאפפדדדן.

דאס אדגגדגגדגלאנגדן אן דדדא פדדדדדדדדגדדדדגדדדגדדדג

שפּייכט ענטוויקער עשונאם נאנץ אונגעהייערט צו זיין, אדער, וואס זיכערער איז, גאר ניכט פערזורכ־לכט צו ווערדען. מאן קאנן דאך אונמאגליך גלויבען, דאס קאמאקא, אביגראנצעד אונד מאל־סאא פייוללין אהדיע ביכט אין פאשליטשע וועד־דען, וויא דאס דיא כינעזישען מאנדארינען טהון? אדהנען דיא אויסארבייטונג דער רוסשישען קאנטשי־טוצאן אינגער נייגן האבשען, הייסט דען האבשען דיא ער־פערונג אינער נייגן האבשען פאללע, אדער דען הענקערן דיא אויסארבייטונג אינעם פראצעסס צוי אבשאפפונג דער טאדעשטאפ אין פראנקען.

פערשיעדענע נייאנכויטען.

* (גראף צ׳ראקי אונד דיא יודען). אויף דעם שלאסס דעם גראפען צ־ראקי אין לאוא־בערגע פערזאמעלטען זיך אם 1. יענער דיא פערטעשער דער נעשיגדע מיט דעם פפארדער עדעלמאנן אין דער שפּיטצע. אום צום נייגן יאהרע צו גראשולירען. דער גראף אנטוואר־טעטע אונטער אנדערעם: דיא פאר־שיעדענע מאנע בעשטעכט זיין. דאס וואהל דער נעמיגדע. מיט־גליעדער צו בעפאלדער, אהנע אונטערשיעד אויף דיא רעליגיאן אונד נאציאנאליטעט, אונד איך דאס גוטע אין־פערנעהמען צו־שיין דען פערשיעדענען קאנפעסס־אנען צו עהנלאסען וויא ביזהער. דעם רבבינער טוט, דער אבשטאנד אין מיטגליד, אנשוואר־טשיט דער גראף: זא מיטא מיט דעם נאנצען מיטסערוויאס אבראנקען וואללטע, וועגן דאס לידדיגע נעזעטץ נעטאם אנגענאמען ווער־דען וואללטע.

* (איין עדלער פפארדער). ביא דער יודענפרעדיגען נעזעגענונג, דיא לידער זא אפט אים אומרוהיג קאמען. מיט עס אינס פרי־ען, וועגן ווער מאנטאל דען בעווייז פאן פרעדיגד־ערען נעזיגנונגען ערהאלטען. אין זאלבער פאללד ווערד אונס אום פרעדיגנדיגען ביא אדעגבורג בע־רייכטע. דארט דעגס נעמעלד אין בלוטאשטער יודע, דער נעכטס דאס אלס אין שלעכטעס פפערד אונד אינען קארדען. מיט וועלכען ער פזהרעדיגקע בעדרעכטע. דיעזע וערדיגען. מיט וועלכען ער זיך נאשהדיגפפט ערגעגרעטע, וואללטע אוהם נון עקזעקוטירט ווערדען. וועגען שולדען. דער אבטע מאנן וואר אין פערצווייפלונג. דא ליגט אין דער פפארדער צו זיך רופען אונד פאגטע אוהן. וויא דאך דענן דיעזע שולדען ווערען? אלס ער דאר־שע, מיט מיט איך שווערבען. וואס זאללטע אך איך עדדען בעגעגנען, וועגן דיא בייד־ען אינגעגען מעשען, דיא מיר נא־הע שטעהען, ניכט מעהר ווערען?״

זא בליעב דען בערג אין דער פעלאנגערפפאד שטאהד.

אונטערדעם מאכטע בעלוואר דיא נאכפפען אב־שפּיגנונגען, זיך דער שאהדע צו בעמעכטיגען. אבער דיא נאכהען אונד דיא יודען פערפהרדיגען דיא מיטערן דער־אים. דאס זיך דען נייגע נעשעפטע בעגעבען. עפפטע נאה־מעיע בעגעגנונגען רעכפטען דיא וואהרפנעהמען אן. בראנדפפילע ווערדען אין דיא שאהדע נעשלייפערט, זא דאס דיא בעזוכהנע. מיט אין נאכפט אונד נאכט אויף דער הוט דען מוסטען. אום דיא אין בראנד נעשאפפענען הייזער צו לאשען. דיא קליינע שאהר דער נאכהען שאפלין אינגעגנגע מיט אוהפפען; אויך אין דען יודען וואהרפנ־ען. לע דען נעריכטען פפיללען פערלינגען. אין פפיל האבפט אויך יצחק שווער פערוואונדעט. ער שאהדע ביא דער פפי־ד־ד־ד